Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 21. marca 2013*

„Smernica 2003/55/ES — Vnútorný trh so zemným plynom — Smernica 93/13/EHS — Článok 1 ods. 2 a články 3 až 5 — Zmluvy uzatvorené medzi predávajúcimi alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi — Všeobecné podmienky — Nekalé obchodné podmienky — Cena služby jednostranne zmenená predávajúcim alebo dodávateľom — Odkaz na záväznú právnu úpravu určenú pre inú kategóriu spotrebiteľov — Uplatniteľnosť smernice 93/13 — Povinnosť jasného a zrozumiteľného znenia a transparentnosti“

Vo veci C-92/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Bundesgerichtshof (Nemecko) z 9. februára 2011 a doručený Súdnemu dvoru 28. februára 2011, ktorý súvisí s konaním:

**RWE Vertrieb AG**

proti

**Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV,**

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia A. Borg Barthet, M. Ilešič, M. Safjan (spravodajca) a M. Berger,

generálna advokátka: V. Trstenjak,

tajomník: K. Malaček, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 28. júna 2012,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— RWE Vertrieb AG, v zastúpení: P. Rosin, J. Schütze a A. von Graevenitz, Rechtsanwälte,

— Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV, v zastúpení: P. Wassermann, Rechtsanwalt,

— nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,

— belgická vláda, v zastúpení: T. Materne a J.-C. Halleux, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Owsiany-Hornung a S. Grünheid, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: nemčina.

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 13. septembra 2012,

vyhlásil tento

## Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka na jednej strane výkladu článku 1 ods. 2, článkov 3 a 5 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288), ako aj bodu 1 písm. j) a bodu 2 písm. b) druhého pododseku prílohy k tejto smernici, a na druhej strane článku 3 ods. 3 a prílohy A písm. b) a c) smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 57; Mim. vyd. 12/002, s. 230).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi RWE Vertrieb AG (ďalej len „RWE“) a Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV (spotrebiteľské združenie) vo veci údajného používania nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách zo strany RWE.

### Právny rámec

*Právo Únie*

Smernica 93/13

3 Trináste odôvodnenie smernice 93/13 stanovuje:

„… v zákonných alebo regulačných opatreniach členských štátov, ktoré priamo alebo nepriamo určujú podmienky spotrebiteľských zmlúv, [sa] nepredpokladá, že budú obsahovať nekalé podmienky;… z toho dôvodu [sa] nejaví potrebné zaoberať sa podmienkami odrážajúcimi povinné zákonné alebo regulačné opatrenia a zásady alebo ustanovenia medzinárodných dohovorov, ktorých zmluvnou stranou sú členské štáty alebo spoločenstvo;… v tomto ohľade znenie ‚kogentné zákonné alebo regulačné opatrenia‘ uvedené v článku 1 ods. 2 [tejto smernice] zahŕňa pravidlá, ktoré podľa zákona platia medzi zmluvnými stranami za predpokladu, že neboli vytvorené žiadne iné dohody“.

4 Dvadsiate odôvodnenie tejto smernice stanovuje:

„… mal by mať spotrebiteľ skutočne príležitosť preskúmať všetky podmienky a ak má pochybnosti mal by platiť výklad najpriaznivejší pre spotrebiteľa“.

5 Článok 1 ods. 2 smernice 93/13 znie takto:

„Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia [záväzné právne ustanovenia – *neoficiálny preklad*] a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

6 Článok 3 tejto smernice stanovuje:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky, najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

Skutočnosť, že určité aspekty podmienky alebo jedna konkrétna podmienka boli individuálne dohodnuté, nevylučuje uplatňovanie tohto článku na zvyšok zmluvy, ak celkové hodnotenie zmluvy naznačuje, že aj napriek tomu ide o predbežne formulovanú štandardnú zmluvu.

Keď predajca alebo dodávateľ vznesie námietku, že štandardná podmienka bola individuálne dohodnutá, musí o tom podať dôkaz.

3. Príloha obsahuje indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé.“

7 Článok 4 ods. 1 smernice znie takto:

„… nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

8 Článok 5 tej istej smernice stanovuje:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované zrozumiteľne. Keď existuje pochybnosť o zmysle podmienky, prednosť má výklad priaznivejší pre spotrebiteľa. …“

9 Príloha k smernici 93/13 obsahuje zoznam podmienok uvedených v článku 3 ods. 3 tejto smernice:

„1. Podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

…

i) neodvolateľne zaviazať spotrebiteľa k podmienkam, s ktorými sa skutočne nemohol oboznámiť pred uzavretím zmluvy;

j) umožniť predajcovi alebo dodávateľovi jednostranne meniť zmluvné podmienky bez právneho dôvodu, ktorý je uvedený v zmluve;

…

l) umožniť stanovenie ceny za tovar v momente dodania alebo umožniť predajcovi tovaru alebo dodávateľovi služieb zvýšiť ich cenu bez toho, aby sa v oboch prípadoch poskytlo spotrebiteľovi zodpovedajúce právo zrušiť zmluvu, ak je konečná cena príliš vysoká v porovnaní s cenou dohodnutou pri uzavretí zmluvy;

…

2. Predmet úpravy pododsekov… j) a l)

…

b) …

Pododsek j) tiež nebráni uplatneniu podmienok, podľa ktorých si predajca alebo dodávateľ vyhradzuje právo jednostranne zmeniť podmienky zmluvy na dobu neurčitú, za predpokladu, že sa od nich vyžaduje ihneď o tom informovať spotrebiteľa formou oznámenia a že spotrebiteľ má možnosť odstúpiť od zmluvy.

…

d) Pododsek l) nebráni uplatneniu doložiek cenových indexov, ak sú v súlade s právom, za predpokladu, že spôsob, akým sa menia ceny je výslovne popísaný.“

Smernica 2003/55

10 Článok 3 ods. 3 smernice 2003/55 znie takto:

„Členské štáty prijmú vhodné opatrenia na ochranu koncových odberateľov a na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa, najmä zabezpečia vhodné záruky na ochranu zraniteľných odberateľov, vrátane vhodných opatrení, ktoré im pomôžu brániť sa proti odpojeniu. V tejto súvislosti môžu prijať vhodné opatrenia na ochranu odberateľov v odľahlých oblastiach, ktorí sú pripojení na plynárenskú sústavu. Členské štáty môžu pre odberateľov pripojených na plynárenskú sústavu určiť dodávateľov poslednej inštancie. Zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, najmä s ohľadom na transparentnosť všeobecných zmluvných podmienok, všeobecných informačných mechanizmov a mechanizmov na urovnanie sporov. Členské štáty zabezpečia, aby bol oprávnený odberateľ účinne schopný prejsť k inému dodávateľovi. Prinajmenšom v prípade odberateľov z radov domácností tieto opatrenia zahŕňajú opatrenia uvedené v prílohe A.“

11 Príloha A k smernici 2003/55, ktorá sa týka opatrení na ochranu spotrebiteľov, znie takto:

„Bez toho, aby boli dotknuté pravidlá spoločenstva o ochrane spotrebiteľa, najmä smerníc 97/7/ES Európskeho parlamentu a Rady [z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319] a smernice Rady 93/13…, slúžia opatrenia uvedené v článku 3 na zabezpečenie, aby odberatelia:

a) …

Podmienky musia byť spravodlivé a vopred dobre známe. V každom prípade musia byť tieto informácie poskytnuté pred uzavretím alebo potvrdením zmluvy. Ak je zmluva uzavretá cez sprostredkovateľa, musia byť vyššie uvedené informácie takisto poskytnuté pred uzavretím zmluvy;

b) dostanú primerané oznámenie o úmysle zmeniť podmienky zmluvy a budú informovaní o svojom práve odstúpiť od zmluvy pri obdržaní takéhoto oznámenia. Poskytovatelia služieb v primeranej lehote priamo upozornia svojich predplatiteľov [odberateľov – *neoficiálny preklad*] na akékoľvek zvýšenie poplatkov, nie však neskôr ako za jedno bežné účtovacie obdobie po nadobudnutí účinnosti takéhoto zvýšenia. Členské štáty zabezpečia, aby odberatelia mohli slobodne odstúpiť od zmluvy, ak nesúhlasia s novými podmienkami oznámenými ich poskytovateľom plynárenských služieb;

c) dostanú transparentné informácie o platných cenách a tarifách a o štandardných podmienkach týkajúcich sa prístupu a využívania plynárenských služieb;

d) … Všeobecné podmienky musia byť spravodlivé a transparentné. Majú byť stanovené jasným a zrozumiteľným jazykom. Odberatelia majú byť chránení proti nečestným alebo zavádzajúcim metódam predaja.

…“

*Nemecké právo*

12 § 1 ods. 1 a 2 nariadenia o všeobecných podmienkach pre zásobovanie plynom tarifných odberateľov (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden, ďalej len „AVBGasV“), ktoré platilo v období sporu vo veci samej, znie takto:

„(1) Všeobecné podmienky, za ktorých sú plynárenské podniky povinné… pripojiť každú osobu k svojej distribučnej sieti a dodávať plyn za všeobecné tarifné ceny, sú stanovené v § 2 až 34 tohto nariadenia. Tieto podmienky sú súčasťou zmluvy o zásobovaní.

(2) Odberateľ v zmysle tohto nariadenia je tarifný odberateľ.“

13 Článok 4 ods. 1 a 2 AVBGasV stanovuje:

„1. Dodávateľ plynu dodáva plyn vo všeobecných tarifách a za všeobecných podmienok. Výhrevnosť, z ktorej sa na základe výrobných a nákupných pomerov dodávateľa určuje rozsah kolísania, ako aj pokojový tlak plynu rozhodujúci pre dodávku plynu odberateľom sa určujú podľa všeobecných taríf.

2. Zmeny všeobecných taríf a podmienok nadobúdajú účinnosť až po ich verejnom oznámení.

…“

14 Článok 32 ods. 1 a 2 AVBGasV stanovuje:

„1. Zmluva platí bez prerušenia až do jej vypovedania jednou zo zmluvných strán ku koncu kalendárneho mesiaca s výpovednou lehotou jeden mesiac. …

2. V prípade zmeny všeobecných taríf alebo všeobecných podmienok plynárenským podnikom v rámci tohto nariadenia odberateľ môže odstúpiť od zmluvy po jej verejnom oznámení ku koncu mesiaca s dvojtýždňovou výpovednou lehotou.

…“

15 § 307 nemeckého občianskeho zákonníka (Bürgerliches Gesetzbuch, ďalej len „BGB“) stanovuje:

„1. Ustanovenia vo všeobecných obchodných podmienkach sú neplatné, ak zmluvného partnera poskytovateľa v rozpore so zásadou dobrej viery neprimerane znevýhodňujú. Neprimerané znevýhodnenie môže vyplývať aj z toho, že ustanovenie nie je jasné a zrozumiteľné.

2. V prípade pochybností je za neprimerané zvýhodnenie potrebné považovať to, ak určité ustanovenie

(1) nie je zlučiteľné s podstatnými základnými myšlienkami právnej úpravy, od ktorej sa odkláňa, alebo

(2) v takom rozsahu obmedzuje podstatné práva alebo povinnosti, ktoré vyplývajú z povahy zmluvy, že je ohrozený účel zmluvy.

3. Odseky 1 a 2, ako aj § 308 a 309 platia len pre ustanovenia vo všeobecných obchodných podmienkach, ktoré obsahujú ustanovenia, ktoré sa odkláňajú od právnych ustanovení alebo ktoré právne ustanovenia dopĺňajú. Iné ustanovenia môžu byť podľa odseku 1 druhej vety v spojení s odsekom 1 prvou vetou neplatné.“

16 § 310 ods. 2 BGB znie takto:

„Na zmluvy s dodávateľskými podnikmi elektrickej energie, plynu, tepla a vody o dodávke elektrickej energie, plynu, tepla a vody z distribučnej siete osobitným odberateľom sa § 308 a § 309 neuplatnia, ak sa dodacie podmienky v neprospech odberateľa neodchyľujú od nariadení o všeobecných podmienkach pre zásobovanie elektrickou energiou, plynom, teplom a vodou. Prvá veta sa primerane vzťahuje aj na zmluvy o odvádzaní odpadových vôd.“

**Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky**

17 Spoločnosť RWE, dodávateľ plynu, uzavrela so spotrebiteľmi v rámci zmluvnej voľnosti zmluvy o dodávke zemného plynu (zmluvy s osobitnými odberateľmi). Okrem možnosti uzavrieť takéto zmluvy RWE a ostatní dodávatelia plynu majú podľa vnútroštátnej právnej úpravy povinnosť uzavrieť so spotrebiteľmi zmluvy v súlade s platnými tarifami (zmluvy s tarifnými odberateľmi).

18 Všeobecné obchodné podmienky (ďalej len „VOP“) v zmluvách s osobitnými odberateľmi, ktoré sú dotknuté v prejednávanej veci, týkajúce sa zmien ceny plynu odkazovali na ustanovenia vnútroštátnej právnej úpravy alebo na štandardné podmienky, ktorých znenie zodpovedalo tejto právnej úprave, pričom táto právna úprava sa neuplatňovala na uvedené zmluvy, ale len na zmluvy s tarifnými odberateľmi. Uvedená právna úprava umožňovala dodávateľovi plynu jednostranne meniť ceny plynu bez uvedenia dôvodu, podmienok alebo rozsahu tejto zmeny, pričom zaručovala, že zákazníci budú o tejto zmene informovaní a budú môcť prípadne od zmluvy odstúpiť.

19 Od 1. januára 2003 do 1. októbra 2005 spoločnosť RWE zvýšila ceny plynu štyrikrát. Počas tohto obdobia zákazníci dotknutí vo veci samej nemali možnosť zmeniť dodávateľa plynu.

20 Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV žiada spoločnosť RWE v mene dotknutých spotrebiteľov o vrátenie doplatkov, ktoré jej títo spotrebitelia zaplatili v súvislosti s cenovým zvýšením.

21 Landgericht Dortmund vyhovel návrhu na vrátenie čiastky vo výške 16 128,63 eura zvýšenej o úroky. Odvolanie spoločnosti RWE podané na Oberlandesgericht nebolo úspešné.

22 Spoločnosť RWE podala opravný prostriedok „Revision“ proti rozsudku Oberlandesgericht. Bundesgerichtshof zastával názor, že vyriešenie sporu vo veci samej závisí od výkladu relevantných ustanovení práva Únie.

23 Za týchto okolností Bundesgerichtshof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 1 ods. 2 smernice 93/13… vykladať tak, že zmluvné podmienky o zmene ceny v zmluvách o dodávke plynu so spotrebiteľmi, ktorí sú zásobovaní nad rámec všeobecnej zásobovacej povinnosti v rozsahu všeobecnej zmluvnej voľnosti (osobitní odberatelia), nepodliehajú ustanoveniam smernice v prípade, ak sú zákonné ustanovenia, ktoré platia pre tarifných odberateľov v rámci všeobecnej povinnosti pripojenia a zásobovania, prevzaté v nezmenenej podobe do zmluvných vzťahov s osobitnými odberateľmi?

2. Majú sa – ak sú použiteľné – články 3 a 5 smernice 93/13 v spojení s bodom 1 písm. j) a bodom 2 písm. b) druhou vetou prílohy k smernici 93/13…, ako aj článok 3 ods. 3 v spojení s prílohou A písm. b) a/alebo c) smernice 2003/55… vykladať tak, že zmluvné podmienky o zmene ceny v zmluvách o dodávke zemného plynu s osobitnými odberateľmi spĺňajú požiadavky na jasnú a zrozumiteľnú formuláciu a/alebo na nevyhnutnú mieru transparentnosti, ak v nich síce nie je uvedená pohnútka, podmienky a obsah zmeny ceny, avšak je zaručené, že dodávateľský

plynárenský podnik oznámi svojim odberateľom každé zvýšenie ceny v primeranej lehote v predstihu a odberatelia majú právo na odstúpenie od zmluvy, ak im oznámené zmenené podmienky nevyhovujú?“

## O prejudiciálnych otázkach

*O prvej otázke*

24 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 1 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že táto smernica neplatí pre ustanovenia VOP obsiahnuté v zmluvách uzavretých medzi predávajúcim alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ktorými sa prebralo ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatňuje na inú kategóriu zmlúv a ktoré nepodliehajú dotknutej vnútroštátnej právnej úprave.

25 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že z článku 1 ods. 2 smernice 93/13 vyplýva, že zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné právne ustanovenia, nepodliehajú tejto smernici.

26 Ako totiž vyplýva z trinásteho odôvodnenia smernice 93/13, vylúčenie stanovené v článku 1 ods. 2 smernice 93/13 sa vzťahuje na zmluvné podmienky odrážajúce ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré platia medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu alebo ustanovenia, ktoré sa uplatnia automaticky, to znamená v prípade, ak neexistujú odlišné ustanovenia, ktoré si zmluvné strany v tomto ohľade dohodli.

27 Okrem toho sú z pôsobnosti tejto smernice vylúčené zmluvné podmienky odrážajúce ustanovenia vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá sa týka určitej kategórie zmlúv, nielen v prípadoch, keď zmluva uzavretá medzi zmluvnými stranami patrí do tejto kategórie zmlúv, ale aj v prípade iných zmlúv, na ktoré sa táto právna úprava vzťahuje podľa vnútroštátneho práva.

28 Ako už uviedla generálna advokátka v bode 47 svojich návrhov, toto vylúčenie z režimu smernice 93/13 je odôvodnené skutočnosťou, že v prípadoch uvedených v bodoch 26 a 27 tohto rozsudku možno legitímne predpokladať, že vnútroštátny zákonodarca našiel rovnováhu medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán niektorých kategórií zmlúv.

29 Túto úvahu však nemožno použiť na podmienky zmlúv, ktoré sa líšia od zmlúv uvedených v bode 27 tohto rozsudku. V takejto situácii sa totiž vnútroštátny zákonodarca rozhodol vylúčiť uvedenú zmluvu z pôsobnosti režimu právnej úpravy stanovenej pre ostatné kategórie zmlúv. Prípadnú vôľu zmluvných strán rozšíriť uplatňovanie tohto režimu na inú zmluvu nemožno stotožniť so situáciou, v ktorej vnútroštátny zákonodarca vytvoril rovnováhu medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán.

30 Okrem toho vylúčenie uplatnenia smernice 93/13 na zmluvné podmienky len z toho dôvodu, že prebrali záväzné ustanovenia právnej úpravy, ktoré sa neuplatňujú na zmluvu uzavretú medzi zmluvnými stranami, alebo na také ustanovenia odkazujú, by spochybnilo režim ochrany spotrebiteľov zavedený touto smernicou.

31 Za týchto podmienok by sa totiž predávajúci alebo dodávateľ mohol veľmi ľahko vyhnúť kontrole nekalej povahy zmluvných podmienok, ktoré neboli individuálne dojednané so spotrebiteľom, tak, že by podmienky svojich zmlúv formuloval rovnako, ako to stanovuje vnútroštátna právna úprava pre určité kategórie zmlúv. Práva a povinnosti vyplývajúce z takej zmluvy by pritom nezodpovedali rovnováhe, ktorú vnútroštátny zákonodarca chcel vytvoriť pre zmluvy upravené právnou úpravou v tejto oblasti.

32 V prejednávanej veci, ako vyplýva z vnútroštátneho spisu, možnosť dodávateľa plynu jednostranne meniť ceny plynu bez uvedenia dôvodu, podmienok a rozsahu tejto zmeny, stanovuje vnútroštátna právna úprava, konkrétne AVBGasV, ktorá sa neuplatňovala na zmluvy s osobitnými odberateľmi zemného plynu uzavreté medzi spoločnosťou RWE a spotrebiteľmi v rámci zmluvnej voľnosti.

33 Nemecký zákonodarca sa teda rozhodol vylúčiť tieto zmluvy s osobitnými odberateľmi z pôsobnosti AVBGasV.

34 Toto konštatovanie nespochybňuje ani skutočnosť, že zákaz osobitných zmluvných podmienok stanovený v § 308 a § 309 BGB sa na základe § 310 ods. 2 tohto kódexu neuplatňuje na zmluvy o dodávke plynu osobitným odberateľom, pokiaľ sa podmienky zásobovania nelíšia od nariadenia o všeobecných podmienkach dodávok pre tarifných odberateľov v takej miere, že to spôsobuje ujmu osobitným odberateľom.

35 Na uvedené zmluvy s osobitnými odberateľmi sa totiž vzťahuje § 307 BGB, podľa ktorého sa ustanovenia VOP neuplatňujú, ak neprimerane a v rozpore so zásadou dobrej viery znevýhodňujú zmluvného partnera osoby, ktorá ich použije, pričom toto znevýhodnenie môže vyplývať aj zo skutočnosti, že dotknuté ustanovenie nie je dostatočne jasné a zrozumiteľné.

36 § 307 BGB pritom zodpovedá článku 3 smernice 93/13, ktorý je základným prvkom režimu ochrany spotrebiteľov zavedeného touto smernicou.

37 Z týchto úvah vyplýva, ako to v podstate uviedla aj generálna advokátka v bode 56 svojich návrhov, že nemecký zákonodarca sa úmyselne rozhodol neuplatňovať na zmluvy s osobitnými odberateľmi režim stanovený vnútroštátnou právnou úpravou, ktorým sa riadi obsah zmluvných podmienok pre dodávky plynu.

38 Za týchto podmienok nie je na základe článku 1 ods. 2 smernice 93/13 vylúčené použitie tejto smernice na také zmluvné podmienky, aké sú uvedené v zmluvách s osobitnými odberateľmi dotknutých vo veci samej.

39 Vzhľadom na uvedené treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 1 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa uplatňuje na VOP obsiahnuté v zmluvách uzavretých medzi predávajúcim alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ktorými sa prebralo ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatňuje na inú kategóriu zmlúv, a ktoré nepodliehajú dotknutej vnútroštátnej právnej úprave.

*O druhej otázke*

40 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 3 a 5 smernice 93/13 v spojení s bodom 1 písm. j) a bodom 2 písm. b) druhou vetou prílohy k smernici 93/13, ako aj článok 3 ods. 3 smernice 2003/55 v spojení s prílohou A písm. b) a/alebo c) tejto smernice majú vykladať v tom zmysle, že štandardná zmluvná podmienka, ktorou si dodávateľ vyhradí právo jednostranne meniť ceny dodávok plynu, ale v ktorej nie je uvedený dôvod, podmienky ani rozsah tejto zmeny, je v súlade s požiadavkami stanovenými týmito ustanoveniami, pokiaľ je zaručené, že spotrebitelia budú o zmene ceny informovaní v dostatočnom časovom predstihu a budú mať možnosť od zmluvy odstúpiť, ak nebudú so zmenami súhlasiť.

41 S cieľom odpovedať na túto otázku treba v prvom rade pripomenúť, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti,

a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (rozsudky z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 27, ako aj z 26. apríla 2012, Invitel, C-472/10, bod 33).

42 S ohľadom na toto znevýhodnené postavenie smernica 93/13 stanovuje po prvé v článku 3 ods. 1 zákaz štandardných zmluvných podmienok, ktoré napriek požiadavke dobrej viery spôsobujú na škodu spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy.

43 Po druhé smernica 93/13 v článku 5 ukladá predávajúcim alebo dodávateľom povinnosť formulovať zmluvné podmienky jasným a zrozumiteľným spôsobom. Dvadsiate odôvodnenie smernice 93/13 v tejto súvislosti spresňuje, že spotrebiteľ musí mať skutočne možnosť oboznámiť sa so všetkými podmienkami zmluvy.

44 Pred uzavretím zmluvy totiž majú informácie o zmluvných podmienkach a dôsledkoch tohto uzavretia zásadný význam pre spotrebiteľa. Najmä na základe týchto informácií sa tento spotrebiteľ rozhoduje, či chce byť viazaný podmienkami, ktoré vopred pripravil predávajúci alebo dodávateľ.

45 Normotvorca Únie navyše priznal tomuto informovaniu spotrebiteľa osobitný význam aj v rámci smernice 2003/55, teda konkrétne vo vzťahu k zmluvám o dodávkach plynu. Táto smernica tak vo svojom článku 3 ods. 3 zaväzuje členské štáty, aby spotrebiteľom zaručili vysokú úroveň ochrany v súvislosti s transparentnosťou zmluvných podmienok. V tomto ohľade z prílohy A písm. a), c) a d) smernice 2003/55 vyplýva, že členské štáty sú povinné prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby tieto podmienky boli spravodlivé a transparentné, aby boli vypracované jasne a zrozumiteľne, aby sa oznamovali spotrebiteľom pred uzavretím zmluvy a aby spotrebitelia dostávali transparentné informácie týkajúce sa používaných cien a cenových taríf, ako aj uplatniteľných VOP. V tejto prílohe sa okrem iného stanovuje, že opatrenia v nej uvedené platia bez toho, aby bola dotknutá smernica 93/13.

46 Pokiaľ ide o štandardnú zmluvnú podmienku, aká existuje vo veci samej, ktorá dodávateľovi umožňuje jednostranne meniť poplatky za dodávky plynu, treba uviesť, že jednak z bodu 2 písm. b) druhej vety a bodu 2 písm. d) prílohy k smernici 93/13, ako aj z prílohy A písm. b) smernice 2003/55 vyplýva, že v rámci zmlúv na dobu neurčitú, akými sú zmluvy o dodávkach plynu, normotvorca uznal existenciu legitímneho záujmu dodávateľa na tom, aby mal možnosť meniť poplatky za svoju službu.

47 Štandardná zmluvná podmienka, ktorá umožňuje takúto jednostrannú zmenu, však musí spĺňať požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené v predmetných smerniciach.

48 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v konečnom dôsledku musí vnútroštátny súd, nie Súdny dvor, určiť, či to tak v konkrétnom prípade je. Do právomoci Súdneho dvora totiž patrí právomoc podávať výklad ustanovení týchto smerníc, ako aj kritérií, o ktoré sa vnútroštátny súd môže alebo musí oprieť pri preskúmaní zmluvnej podmienky vzhľadom na ustanovenia týchto smerníc, pričom vnútroštátnemu súdu prináleží stanoviť konkrétnu kvalifikáciu predmetnej zmluvnej podmienky – s prihliadnutím na uvedené kritériá – podľa osobitných okolností daného prípadu (pozri rozsudky z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Zb. s. I-10847, bod 44, a Invitel, už citovaný, bod 22).

49 Pokiaľ ide o posúdenie zmluvnej podmienky, ktorá predávajúcemu alebo dodávateľovi umožňuje jednostranne meniť poplatky za dodávku, Súdny dvor už uviedol, že z článkov 3 a 5, ako aj z bodu 1 písm. j) a l) a bodu 2 písm. b) a d) prílohy k smernici 93/13 vyplýva, že na tento účel má zásadný význam odpoveď na otázku, či po prvé zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a spôsob zmeny poplatkov spojených s dodávkou, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné zmeny týchto poplatkov, a po druhé, či má spotrebiteľ právo zmluvu ukončiť v prípade, že tieto poplatky sa skutočne zmenili (pozri v tomto zmysle rozsudok Invitel, už citovaný, body 24, 26 a 28).

50 Po prvé, pokiaľ ide o informácie, ktoré treba poskytnúť spotrebiteľovi, zdá sa, že na splnenie tejto povinnosti nestačí spotrebiteľovi oznámiť dôvod a spôsob zmeny predmetných poplatkov, ako aj jeho právo od zmluvy odstúpiť, len tým, že sa vo VOP odkáže na právny predpis, ktorý upravuje práva a povinnosti zmluvných strán. Je totiž dôležité, aby predávajúci alebo dodávateľ informoval spotrebiteľa o obsahu dotknutých ustanovení (pozri v tomto zmysle rozsudok Invitel, už citovaný, bod 29).

51 Hoci sa úroveň požadovaných informácií môže meniť v závislosti od okolností prípadu a dotknutých výrobkov alebo služieb, nedostatok informácií v tejto súvislosti pred uzavretím zmluvy v zásade nemožno nahradiť len tým, že spotrebitelia budú v priebehu realizácie zmluvy v dostatočnom predstihu informovaní o zmene poplatkov a o ich práve od zmluvy odstúpiť, ak s touto zmenou nesúhlasia.

52 Ak totiž dodávateľský podnik má vzhľadom na bod 2 písm. b) prílohy k smernici 93/13 a prílohy A písm. b) smernice 2003/55 povinnosť v dostatočnom predstihu upozorniť spotrebiteľov na každé zvýšenie tarifnej ceny a ich právo od zmluvy odstúpiť, táto povinnosť, stanovená pre prípad, že tento podnik chce skutočne vykonať jemu vyhradené právo na zmenu tarifných cien, sa pripája k povinnosti informovať spotrebiteľa jasným a zrozumiteľných spôsobom pred uzavretím zmluvy o základných podmienkach výkonu tohto práva na jednostrannú zmenu.

53 Tieto prísne požiadavky na informovanie spotrebiteľa – jednak v štádiu uzatvárania zmluvy o dodávke a jednak v štádiu jej vykonávania – o práve predávajúceho alebo dodávateľa na jednostrannú zmenu podmienok, zodpovedajú nastoľovaniu rovnováhy medzi záujmami oboch zmluvných strán. Legitímnemu záujmu predávajúceho alebo dodávateľa chrániť sa pred zmenou okolností zodpovedá rovnako legitímny záujem spotrebiteľa po prvé poznať, a teda môcť predpokladať dôsledky, ktoré táto zmena preňho môže mať v budúcnosti a po druhé, mať v takej situácii k dispozícii údaje, ktoré mu umožnia čo najvhodnejším spôsobom reagovať na jeho novú situáciu.

54 Po druhé, pokiaľ ide o právo spotrebiteľa vypovedať uzavretú zmluvu o dodávkach v prípade jednostrannej zmeny taríf zo strany predávajúceho alebo dodávateľa, tu má zásadný význam skutočnosť, ako to uviedla aj generálna advokátka v bode 85 svojich návrhov, aby táto možnosť výpovede spotrebiteľa nebola len čisto formálna, ale aby mohla byť aj skutočne vykonaná. V prejednávanom prípade to tak nie je, pretože z dôvodov súvisiacich so spôsobmi výkonu práva na výpoveď alebo s podmienkami relevantného trhu, dotknutý spotrebiteľ nemá skutočnú možnosť zmeniť dodávateľa, alebo preto, že nebol primerane a včas informovaný o nadchádzajúcej zmene, nemá konkrétnu možnosť overiť spôsob výpočtu a prípadne zmeniť dodávateľa. V tomto ohľade treba najmä zohľadniť odpovede na otázky, či je dotknutý trh konkurencieschopný, aké sú prípadné náklady spotrebiteľa spojené s vypovedaním zmluvy, aká je lehota medzi oznámením nových taríf a ich vstupom do platnosti, aké sú informácie poskytnuté v okamihu tohto oznámenia a aké sú náklady spojené so zmenou dodávateľa a čas na to potrebný.

55 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať takto:

— články 3 a 5 smernice 93/13 v spojení s článkom 3 ods. 3 smernice 2003/55 sa majú vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či štandardná zmluvná podmienka, ktorou si dodávateľ vyhradí právo meniť poplatky za dodávky plynu, spĺňa alebo nespĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené v týchto ustanoveniach, má zásadný význam:

  — či zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a spôsob zmeny týchto poplatkov, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné zmeny týchto poplatkov. Nedostatok informácií v tejto súvislosti pred uzavretím zmluvy v zásade nemožno nahradiť len tým, že spotrebitelia budú v priebehu realizácie zmluvy v dostatočnom predstihu informovaní o zmene poplatkov a o ich práve zmluvu vypovedať, ak s touto zmenou nesúhlasia, a

— či spotrebiteľ môže za konkrétnych podmienok skutočne zrealizovať možnosť výpovede.

— Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby vykonal tieto posúdenia v závislosti od všetkých okolností prejednávanej veci vrátane všetkých ustanovení uvedených vo VOP spotrebiteľských zmlúv, ktorých súčasťou je sporná zmluvná podmienka.

*O obmedzení časových účinkov tohto rozsudku*

56 Za predpokladu, že by rozsudok mohol mať za následok, že by zmluvná podmienka, akou je sporná zmluvná podmienka vo veci samej, nespĺňala požiadavky práva Únie, nemecká vláda vo svojich písomných pripomienkach požiadala Súdny dvor o obmedzenie časových účinkov rozsudku, tak, aby sa výklad prijatý v tomto rozsudku neuplatňoval na zmeny taríf, ku ktorým došlo pred vyhlásením tohto rozsudku. Spoločnosť RWE, ktorá vo svojich písomných pripomienkach takisto formulovala žiadosť v tomto zmysle, zastáva názor, že účinky rozsudku by sa mali odložiť o 20 mesiacov, aby sa dotknuté podniky a nemecký zákonodarca mohli prispôsobiť zmenám vyplývajúcim z tohto rozsudku.

57 Na podporu svojich návrhov nemecká vláda a spoločnosť RWE poukázali na závažné finančné dôsledky, ktoré by mohli vzniknúť v súvislosti s veľkým počtom zmlúv o dodávkach plynu v Nemecku, čo by mohlo viesť k značnej ujme dotknutých podnikov.

58 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou výklad pravidla práva Únie, ktorý podáva Súdny dvor v rámci výkonu svojej právomoci podľa článku 267 ZFEÚ, objasňuje a v prípade potreby spresňuje význam a dosah tohto pravidla tak, ako ho súd má alebo mal chápať a uplatňovať od okamihu, keď nadobudlo účinnosť. Z toho vyplýva, že takto vykladané pravidlo sa môže a má uplatňovať aj na právne vzťahy vzniknuté a založené pred vydaním rozsudku na základe žiadosti o výklad, pokiaľ sú okrem iného splnené podmienky umožňujúce predložiť príslušným súdom spor týkajúci sa uplatnenia uvedeného pravidla (pozri najmä rozsudky z 2. februára 1988, Blaizot a i., 24/86, Zb. s. 379, bod 27; z 10. januára 2006, Skov a Bilka, C-402/03, Zb. s. I-199, bod 50, z 18. januára 2007, Brzeziński, C-313/05, Zb. s. I-513, bod 55, ako aj zo 7. júla 2011, Nisipeanu, C-263/10, bod 32).

59 Súdny dvor môže iba výnimočne pri uplatňovaní všeobecnej zásady právnej istoty obsiahnutej v právnom poriadku Únie pristúpiť k obmedzeniu možnosti všetkých dotknutých osôb dovolávať sa toho ustanovenia, ktoré vyložil, vzhľadom na to, že v takom prípade ide o spochybnenie právnych vzťahov, ktoré vznikli v dobrej viere. Na rozhodnutie o takom obmedzení je nevyhnutné, aby boli splnené dve podstatné kritériá, a to dobrá viera dotknutých osôb a riziko vážnych ťažkostí (pozri najmä rozsudky Skov a Bilka, už citovaný, bod 51; Brzeziński, už citovaný, bod 56; z 3. júna 2010, Kalinčev, C-2/09, Zb. s. I-4939, bod 50, ako aj z 19. júla 2012, Rēdlihs, C-263/11, bod 59).

60 Pokiaľ ide o riziko vážnych ťažkostí, treba na úvod konštatovať, že v prejednávanej veci sa výklad práva Únie podaný Súdnym dvorom v tomto rozsudku týka pojmu „nekalá zmluvná podmienka“ uvedeného v článku 3 ods. 1 smernice 93/13, ako aj kritérií, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí zohľadniť pri preskúmaní spornej zmluvnej podmienky vzhľadom na ustanovenia smernice 93/13 s prihliadnutím na ustanovenia smernice 2003/55. Vnútroštátnemu súdu totiž prináleží stanoviť s ohľadom na uvedené kritériá konkrétnu kvalifikáciu predmetnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu (rozsudky VB Pénzügyi Lízing, už citovaný, bod 44, a Invitel, už citovaný, bod 22).

61 Za týchto okolností nemožno o finančných dôsledkoch pre nemeckých dodávateľov plynu, ktorí uzavreli zmluvy o dodávkach zemného plynu s osobitnými odberateľmi, rozhodnúť len na základe výkladu práva Únie, ktorý Súdny dvor podal v tejto veci (pozri analogicky rozsudok z 13. marca 2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, Zb. s. I-2107, bod 131).

62 V dôsledku toho treba konštatovať, že riziko vážnych ťažkostí v zmysle judikatúry citovanej v bode 59 tohto rozsudku, ktoré by mohlo odôvodniť obmedzenie časových účinkov tohto rozsudku, nemožno považovať za preukázané.

63 Vzhľadom na to, že druhé kritérium uvedené v bode 59 tohto rozsudku nie je splnené, nie je potrebné preskúmať, či je splnené kritérium založené na dobrej viere dotknutých osôb.

64 Z týchto úvah vyplýva, že časovú účinnosť tohto rozsudku nie je potrebné obmedziť.

## O trovách

65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 1 ods. 2 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách treba vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa uplatňuje na všeobecné obchodné podmienky obsiahnuté v zmluvách uzavretých medzi predávajúcim alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ktorými sa prebralo ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatňuje na inú kategóriu zmlúv, a ktoré nepodliehajú dotknutej vnútroštátnej právnej úprave.**

2. **Články 3 a 5 smernice 93/13 v spojení s článkom 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES, sa majú vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či štandardná zmluvná podmienka, ktorou si dodávateľ vyhradí právo meniť poplatky za dodávky plynu, spĺňa alebo nespĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené v týchto ustanoveniach, má zásadný význam:**

   — **či zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a spôsob zmeny týchto poplatkov, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné zmeny týchto poplatkov. Nedostatok informácií v tejto súvislosti pred uzavretím zmluvy v zásade nemožno nahradiť len tým, že spotrebitelia budú v priebehu realizácie zmluvy v dostatočnom predstihu informovaní o zmene poplatkov a o ich práve zmluvu vypovedať, ak s touto zmenou nesúhlasia, a**

   — **či spotrebiteľ môže za konkrétnych podmienok skutočne zrealizovať možnosť výpovede.**

   — **Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby vykonal tieto posúdenia v závislosti od všetkých okolností prejednávanej veci vrátane všetkých ustanovení uvedených vo všeobecných obchodných podmienkach spotrebiteľských zmlúv, ktorých súčasťou je sporná zmluvná podmienka.**

Podpisy